

ΔΙΥΠΗΡΕΣΙΑΚΗ ΚΑΘΟΔΗΓΗΣΗ ΕΝ ΣΥΝΤΟΜΙΑ

Πρόληψη και έλεγχος μολυσματικών ασθενειών σε άτομα που κάνουν ενέσιμη χρήση ναρκωτικών Επικαιροποίηση 2023

Ιστορικό

Η ηπατίτιδα Β και C, ο ιός HIV και η φυματίωση (TB) εξακολουθούν να κυκλοφορούν και να προκαλούν σημαντική νοσηρότητα και θνησιμότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση/στον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (ΕΕ/ΕΟΧ) και στις χώρες του χώρου της Ανατολικής Ευρωπαϊκής Πολιτικής Γειτονίας (ΕΠΓ).

Οι ασθένειες αυτές αποτελούν το επίκεντρο του στόχου βιώσιμης ανάπτυξης (ΣΒΑ) 3.3 των Ηνωμένων Εθνών, ο οποίος συνίσταται στην «εξάλειψη των επιδημιών του AIDS, της φυματίωσης, της ελονοσίας και των παραμελημένων τροπικών νόσων, καθώς και στην καταπολέμηση της ηπατίτιδας, των υδατογενών νόσων και άλλων μεταδοτικών νόσων» έως το 2030. Οι χώρες δεν θα επιτύχουν αυτόν τον στόχο της ΣΒΑ, αν δεν αντιμετωπιστούν οι εν λόγω ασθένειες σε όλους τους πληθυσμούς, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων που κάνουν ενέσιμη χρήση ναρκωτικών.

Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η ενέσιμη χρήση ναρκωτικών παραμένει σημαντικός παράγοντας κινδύνου για την απόκτηση μολυσματικών ασθενειών που μεταδίδονται με το αίμα (π.χ. ηπατίτιδα Β και C, HIV) και τα άτομα που κάνουν ενέσιμη χρήση ναρκωτικών διατρέχουν υψηλό κίνδυνο για άλλες μολυσματικές ασθένειες (π.χ. σεξουαλικώς μεταδιδόμενα νοσήματα, φυματίωση) στον χώρο ΕΕ/ΕΟΧ και της ΕΠΓ.

Η πρόληψη και ο έλεγχος των λοιμωδών νόσων σε άτομα που κάνουν ενέσιμη χρήση ναρκωτικών είναι σημαντικά διότι οι ασθένειες αυτές μειώνουν την ποιότητα ζωής και το προσδόκιμο ζωής κάθε ατόμου. Επιπλέον, υπάρχει κίνδυνος περαιτέρω μετάδοσης σε άλλους, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που δεν κάνουν ενέσιμη χρήση ναρκωτικών.

Σε τελική ανάλυση, μπορούν να οδηγήσουν τόσο σε έμμεσο όσο και σε άμεσο κοινωνικό κόστος μέσω, για παράδειγμα, της απώλειας παραγωγικότητας, του υψηλού κόστους θεραπείας και περίθαλψης.

Στόχος και στοχευόμενο κοινό

Η κοινή καθοδήγηση του Ευρωπαϊκού Κέντρου Πρόληψης και Ελέγχου Νόσων (ECDC) και του Ευρωπαϊκού Κέντρου Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας (ΕΚΠΝΤ) έχει ως στόχο να υποστηρίξει τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και τους σχεδιαστές προγραμμάτων δημόσιας υγείας/κοινωνικών προγραμμάτων ενισχύοντας τη βάση τεκμηρίωσης για την ανάπτυξη εθνικών στρατηγικών, πολιτικών και προγραμμάτων για την πρόληψη και τον έλεγχο των λοιμώξεων και των μολυσματικών ασθενειών μεταξύ των ατόμων που κάνουν ενέσιμη χρήση ναρκωτικών.

Μεγιστοποίηση των οφελών της παρέμβασης

Για την παροχή του μέγιστου οφέλους, οι παρεμβάσεις αυτές θα πρέπει να χρηματοδοτούνται επαρκώς και να υλοποιούνται σύμφωνα με τις αρχές για την πρόληψη και την παροχή υπηρεσιών. Οι αρχές αυτές περιλαμβάνουν την εφαρμογή συγκεκριμένων παρεμβάσεων:

- Σε συνδυασμό, για τη μεγιστοποίηση της κάλυψης και της αποτελεσματικότητας.
- Στο πλαίσιο άλλων σχετικών δραστηριοτήτων προώθησης της υγείας που στοχεύουν σε διαρθρωτικούς και ατομικούς παράγοντες οι οποίοι προωθούν υγιέστερες και/ή ασφαλέστερες συμπεριφορές (π.χ. δραστηριότητες για τη μείωση του σιγματισμού και των διακρίσεων ή για την προώθηση ασφαλέστερης σεξουαλικής συμπεριφοράς και χρήσης ναρκωτικών)· και
- Χρήση μιας πρακτικής προσέγγισης, στοχευμένης, βασισμένης στην κοινότητα με επίκεντρο τον άνθρωπο.

Βασικοί τομείς παρέμβασης μετά την κριτική επανεξέταση των αποδεικτικών στοιχείων από την ομάδα εμπειρογνομένων

Με βάση τα πλέον αξιόπιστα διαθέσιμα στοιχεία και/ή την ευνοϊκή γνώμη εμπειρογνομένων, καθώς και με βάση το τι θεωρείται βέλτιστη πρακτική σύμφωνα με τις υφιστάμενες διεθνείς κατευθυντήριες γραμμές, προσδιορίστηκαν έξι βασικοί τομείς παρέμβασης. Η υιοθέτησή τους θα πρέπει να θεωρείται βασική συνιστώσα μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης, με βάση την εξέταση των σχετικών επιχειρησιακών αναγκών και των κανονιστικών και νομικών πλαισίων, για την πρόληψη και τον έλεγχο λοιμωδών νόσων σε άτομα που κάνουν ενέσιμη χρήση ναρκωτικών:

1 Παροχή αποστειρωμένου εξοπλισμού έγχυσης

Παροχή αποστειρωμένων βελονών και συριγγών, καθώς και λοιπού εξοπλισμού παρασκευής φαρμάκων (κουζίνες, φίλτρα και ενέσιμο νερό), μεταξύ άλλων στις φυλακές και μέσω των φαρμακείων.

2 Θεραπεία της εξάρτησης από τα ναρκωτικά

Παροχή θεραπείας με αγωνιστές οπιοειδών (OAT), μεταξύ άλλων και στις φυλακές,

Παροχή αποστειρωμένου εξοπλισμού χορήγησης ενέσεων σε συνδυασμό με OAT,

Παροχή ενημέρωσης, εκπαίδευσης, συμβουλευτικής και κατάρτισης σε θέματα δεξιοτήτων, παράλληλα με προγράμματα για την OAT, τις βελόνες και τις σύριγγες, μεταξύ άλλων και στις φυλακές.

3 Εμβολιασμός

Προσφορά εμβολιασμών κατά της ηπατίτιδας Α και Β, των αναπνευστικών λοιμώξεων όπως η COVID-19 και η γρίπη, καθώς και κατά του τετάνου για την πρόληψη λοιμώξεων και/ή επιπλοκών σε άτομα που κάνουν ενέσιμη χρήση ναρκωτικών. Επιπλέον, ιδίως για τα άτομα που φέρουν τον ιό HIV και κάνουν ενέσιμη χρήση ναρκωτικών, προσφορά εμβολιασμού κατά του πνευμονιόκοκκου και του ιού των ανθρώπινων θηλωμάτων.

4 Εξετάσεις για μολυσματικές ασθένειες

Διενέργεια, συνήθως σε εθελοντική βάση, εμπιστευτικών εξετάσεων με συναίνεση κατόπιν ενημέρωσης, οι οποίες συνάδουν με τις κατευθυντήριες γραμμές για:

- τον ιό της ηπατίτιδας C και τον ιό HIV σε όλα τα άτομα που κάνουν ενέσιμη χρήση ναρκωτικών,
- τον ιό της ηπατίτιδας B σε όλα τα άτομα που κάνουν ενέσιμη χρήση ναρκωτικών, χωρίς/με ελλιπή εμβολιασμό·
- τις σεξουαλικά μεταδιδόμενες λοιμώξεις (π.χ. σύφιλη, χλαμύδια, γονόρροια) σε όλα τα άτομα που κάνουν ενέσιμη χρήση ναρκωτικών και εμφανίζουν συμπτώματα σεξουαλικά μεταδιδόμενων νοσημάτων ή/και στα άτομα υψηλότερου κινδύνου (π.χ. πολλαπλοί σεξουαλικοί σύντροφοι, σεξ με αντάλλαγμα χρήματα/ναρκωτικά)·
- τη φυματίωση σε όλα τα άτομα που κάνουν ενέσιμη χρήση ναρκωτικών και εμφανίζουν ενδείξεις και συμπτώματα φυματίωσης, ή/και

σε όσους διατρέχουν υψηλότερο κίνδυνο (π.χ. εκτίθενται ή έχουν προδιάθεση σε υποκείμενη πάθηση).

Για όλα τα άτομα των οποίων τα αποτελέσματα των εξετάσεων είναι θετικά θα πρέπει να προβλέπεται παροχή φροντίδας.

5 Θεραπεία λοιμωδών νοσημάτων

Προσφορά:

- αντιικής θεραπείας στα άτομα που έχουν διαγνωστεί με ηπατίτιδα Β και είναι επιλέξιμα για θεραπεία·
- αντιικής θεραπείας στα άτομα που έχουν διαγνωστεί με ηπατίτιδα C·
- αντιρετροϊκής θεραπείας στα άτομα που έχουν διαγνωστεί με HIV·
- θεραπείας κατά της φυματίωσης σε όσους πάσχουν από φυματίωση·
- προληπτικής θεραπείας της φυματίωσης μετά τον αποκλεισμό της νόσου της φυματίωσης·
- θεραπείας για άλλες μολυσματικές ασθένειες, όπως σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα και βακτηριακές δερματικές λοιμώξεις, σύμφωνα με την ενδεδειγμένη κλινική πρακτική.

Διασφάλιση της συνεργασίας μεταξύ των παρόχων υπηρεσιών σε άτομα που κάνουν ενέσιμη χρήση ναρκωτικών και των παρόχων υπηρεσιών φροντίδας για λοιμώδη νοσήματα, ώστε να αυξηθεί η διασύνδεση στη φροντίδα (linkage to care), ιδίως για την ηπατίτιδα C.

Υπάρχουν στοιχεία που αποδεικνύουν ότι, τουλάχιστον για τη θεραπεία της ηπατίτιδας C, η συμμετοχή ατόμων που βίωσαν τη νόσο, μπορεί να ενισχύσει το επίπεδο φροντίδας.

6 Αίθουσες επιτηρούμενης χρήσης ενέσιμων ναρκωτικών*

Παροχή εγκαταστάσεων επιτηρούμενης ενέσιμης χρήσης προκειμένου να μειωθούν οι κίνδυνοι για τα άτομα που κάνουν ενέσιμη χρήση ναρκωτικών, γεγονός που θα μπορούσε κατά συνέπεια να συμβάλει στην πρόληψη της μετάδοσης της ηπατίτιδας C και του HIV.

*Στις περισσότερες αίθουσες κατανάλωσης ναρκωτικών διατίθενται εγκαταστάσεις επιτηρούμενης ενέσιμης χρήσης. Πρόκειται για χώρους υγειονομικής περίθαλψης όπου άτομα που έχουν αγοράσει ναρκωτικά αλλού μπορούν να μεταβούν για να χρησιμοποιήσουν τα ναρκωτικά τους σε καθαρό περιβάλλον, συνήθως υπό την επίβλεψη ιατρικώς καταρτισμένου προσωπικού. Τα κανονιστικά και νομικά πλαίσια διαφέρουν από χώρα σε χώρα και θα έχουν αντίκτυπο στο κατά πόσον αυτό το είδος παροχής φροντίδας μπορεί να καταστεί διαθέσιμο και στο είδος των επιτρεπόμενων επιχειρησιακών μοντέλων.

Προχωρώντας προς τα εμπρός

Η υλοποίηση των παρεμβάσεων αναμένεται να συμβάλει στην επιτευξη των τοπικών, περιφερειακών, εθνικών και διεθνών στόχων για τις λοιμώδεις νόσους, εφόσον πραγματοποιηθούν σε επαρκή κλίμακα.

Η πρακτική εφαρμογή είναι πολύπλοκη καθώς υπάρχουν διαφορές μεταξύ των χωρών όσον αφορά τις υφιστάμενες πολιτικές τους, τους διαθέσιμους πόρους, τα κοινωνικά συστήματα και τα συστήματα υγείας, τα πολιτισμικά και επιδημιολογικά πλαίσια και, συνεπώς, εξακολουθεί να εξαρτάται από εκείνες τις χώρες που ακολουθούν τις κατευθυντήριες γραμμές προκειμένου να αποφασίζουν σε ποιες παρεμβάσεις και σε ποιους συνδυασμούς αυτών θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα, δεδομένου του ιδιαίτερου πλαισίου εντός του οποίου πρέπει να εφαρμοστούν.

Για να βοηθηθούν οι χώρες να προχωρήσουν στην εφαρμογή των συστάσεων της καθοδήγησης παρέχονται και 12 μοντέλα ορθής πρακτικής τα οποία περιγράφουν παρεμβάσεις και προσεγγίσεις που χρησιμοποιούνται με επιτυχία από ευρωπαϊκές χώρες για την πρόληψη και τον έλεγχο των λοιμώξεων σε άτομα που κάνουν ενέσιμη χρήση ναρκωτικών.

Συλλογικά, αυτά τα μοντέλα δείχνουν την αξία των διεπιστημονικών προσεγγίσεων, της συμμετοχής των ατόμων που βίωσαν παρόμοιες καταστάσεις και της συμμετοχής των νοσηλευτών στις εξετάσεις/ αναλύσεις που πραγματοποιούνται στην κοινότητα, της σύνδεσης των ατόμων που κάνουν ενέσιμη χρήση ναρκωτικών με τη φροντίδα μολυσματικών ασθενειών και τη στήριξή τους στην τήρηση της θεραπείας.

Εκτός από την εφαρμογή των παρεμβάσεων, την κατάλληλη επίτηρηση και τη συνεχή παρακολούθηση, απαιτείται συνέχιση της χρηματοδότησης των εν εξελίξει ερευνών σχετικά με την πρόληψη και τον έλεγχο των μολυσματικών ασθενειών σε άτομα που κάνουν ενέσιμη χρήση ναρκωτικών.

Διαβάστε την πλήρη καθοδήγηση στη διεύθυνση:

<https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/prevention-and-control-infectious-diseases-among-people-who-inject-drugs-2023>

Διαβάστε τα μοντέλα ορθής πρακτικής στη διεύθυνση:

<https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/models-good-practice-community-based-testing-linkage-care-and-adherence-treatment>